

1. Nazwa: Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Drwicy

2. Cel ochrony:

Zachowanie różnorodności biologicznej siedlisk, a także ochrona doliny rzeki Drwicy wraz z pasem roślinności okalającej.

3. Położenie i charakterystyka:

Trzonem obszaru jest dolina środkowej i dolnej Drwicy rozciągająca się na przestrzeni około 85 km, między granicą z województwem warmińsko-mazurskim na północ od Brodnicy, a południową Drwicy do Wisły w rejonie wsi Złotonia. Obszar charakteryzuje się przede wszystkim nie tylko ze względu na samą dolinę Drwicy, ale na liczne jej odgałęzienia i doliny: Strugi Rychnowskiej, Rucy i Rypienicy oraz rynny Jezior Wysokich, Niskiego i Wysokiego Brodna. Dolina Drwicy, mająca charakter pradoliny, oddziela Pojezierze Brodnickie od Garbu Lubawskiego, a następnie Pojezierze Chełmińskie od Dobrzyńskiego. Należy zwrócić uwagę na liczne połączenia granic OChK Doliny Drwicy z obszarami parków krajobrazowych: Brodnickiego i Górnińsko-Lidzbarskiego. Obszar charakteryzuje się znacznym pokryciem lasami o około 36,7%.

Przez obszar przebiegają liczne drogi o znaczeniu krajowym i wojewódzkim, a także linie kolejowe jednotorowe. Rejony miast sąwa nymi korytarzami infrastruktury technicznej przecinającymi obszar chronionego krajobrazu. Poza dolinę Drwicy obszar obejmuje tereny odgałęziające się od niej i bezpośrednio z dolinami związane: rynny jezior Wysokie i Niskie Brodna, rynny Jezior Wysokich, dolin Strugi Rychnowskiej, dolin rzeki Ruziec z rynnami jezior: Nowogrodzkie i Szepno oraz dolin Rypienicy. Jest to największy obszar chronionego krajobrazu w województwie kujawsko-pomorskim.

4. Powierzchnia:

Powierzchnia ogólna Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Drwicy wynosi 55 293,78 ha.

Tab. 1. Wykaz powierzchni administracyjnej gmin położonych w granicach OChK Doliny Drwicy

Lp.	Gmina	Powierzchnia [ha]	Powiat
1.	Bartniczka	3074,08 ha	brodnicki
2.	Bobrowo	3059,55 ha	
3.	Brodnica	4832,59 ha	
4.	Brodnica m.	2232,31 ha	
5.	Brzozie	4718,70 ha	

6.	Górzno	203,23 ha	
7.	Jabłonowo Pomorskie	172,95 ha	
8.	Osiek	1839,38 ha	
9.	Zbiczno	4259,14 ha	
10.	Ciechocin	5770,81 ha	golubsko-dobrzycki
11.	Golub-Dobrzy	12809,02 ha	
12.	Golub-Dobrzy m.	521,59 ha	
13.	Kowalewo Pomorskie	1625,57 ha	
14.	Radomin	2115,09 ha	
15.	Lubicz	3694,17 ha	toruński
16.	/ysomice	381,58 ha	
17.	Obrowo	67,05 ha	
18.	Wpielsk	3532,33 ha	rypiński
19.	Toru m.	310,16 ha	ó
20.	Dobrowa/ka	74,50 ha	w brzeski

5. Opis tekstowy przebiegu granicy:

Granice obszaru oparto o wyraźne naturalne i antropogeniczne linie terenowe oraz granice administracyjne.

GRANICZACHODNI stanowi prawy brzeg rzeki Wisły przy ujściu do niej Drwicy. GRANICAPÓŁNOCNA biegnie drogami polnymi oraz duktami leśnymi przez dzielnicę Torunia ó Kaszczorek (przebiega ulicami Turystyczn , Gościnn , Skierki, Szczepanów oraz Przyjaciół), po czym wchodzi do lasu i tam biegnie drogami leśnymi o nazwie Przy Skarpie oraz Na Przełaj. Dalej przecina granicę administracyjną pomiędzy miastem Toruń i gminą Lubicz, następnie przecina autostradę A1 i przez Małgorzатовo dochodzi do Lubicza Dolnego. Stąd biegnie czciowo na zachód wzdłuż linii kolejowej numer 27 (Toruń ó Sierpc), po czym skręca na północ w ulicę Kolejow , przecina drogę krajową numer 10 i biegnie zachodnim skrajem drogi wojewódzkiej numer 554, po czym skręca na wschód i drogami polnymi dochodzi do Jedwabna. Dalej granica biegnie wschodnim skrajem drogi powiatowej o numerze 2010C Jedwabno ó Rogówko. Przed miejscowością Rogówko skręca na północny wschód i drogami polnymi biegnie do miejscowości Brzezinko, dochodzi do drogi powiatowej o numerze 2009C (Brzezinko ó Lubicz Górny). Następnie kieruje się nadal na północny-wschód drogą gminną o numerze 100746C biegnie przez wieś oraz drogami polnymi przez grunty wsi Gronowo, dochodzi do ciany lasu na wschód od Gronowa. Dalej biegnie wzdłuż ciany lasu omijając wieś Gronowo, przecina drogę krajową numer 15 i biegnie dalej na północny-zachód, przecinając po drodze linię kolejową numer 353 (Toruń ó Jabłonowo Pomorskie), dalej biegnie drogą wzdłuż lasu na zachód od Jeziora Kamionkowskiego i przekracza autostradę A1. Następnie drogami gruntowymi dochodzi do Strugi Toruńskiej, którą prowadzi na północ do linii kolejowej Chęć a ó Kowalewo Pomorskie. Zmienia kierunek prowadząc linię kolejową na wschód. Następnie ponownie przekracza autostradę A1 i biegnie drogami. Później biegnie z miejscowości Nowy Dwór do Wielkiej Rychnowo drogą gminną o numerze 110123C, by po chwili skręcić na południe i północny-wschód i drogami polnymi dojść do miejscowości Borówno i dalej

prowadzą drogami polnymi oraz przez grunty wsi dochodzi do miejscowości Wielka/ka, skąd kieruje się nadal na południe drogą gminną o numerze 110110C dochodzi do miejscowości Pruska/ka. Dalej prowadzi drogą powiatową o numerze 2105C Pruska/ka do Gospodarstwo Rolne Szewa i polną drogą biegnie nadal na zachód dochodzi do ciany lasu, gdzie zmienia kierunek na północny i północny wschód, przecina grunty wsi Chęć i Gajewo. Dalej biegnie drogą gruntową na zachód do miejscowości Skępsk, gdzie odbija w kierunku południowym i dochodzi do ciany lasu. Tutaj zmienia swój bieg na północno-wschodni i dochodzi do miejscowości Sęchaj. Dalej biegnie wzdłuż drogi powiatowej numer 2111C Sęchaj do Golub-Dobrzy i ulic Dworców w Golubiu-Dobrzyniu, skąd dochodzi do Lisewa. Tutaj zmienia swój bieg na północny i drogami polnymi, przecina linię kolejową z Golubia-Dobrzynia do Brodnicy dochodzi do miejscowości Owieczkowo. Stąd biegnie na północny zachód drogą gminną o numerze 110205C (Czerwonka do granicy gminy do Dylewo), by w Dylewie dojść do drogi krajowej numer 15. Drogą krajową biegnie do miejscowości Kotkowizna i skręca na południe.

Po minięciu miejscowości Kotkowizna na krótkim odcinku biegnie granicą gmin Golub do Dobrzy i Dłubowa/ka. Na przecięciu granicy gminy z drogą gminną numer 110207C (Czerwonka do granicy gminy do Głódowo), granica skręca na południe, a następnie biegnie polami i ciekami na południowo-wschód dochodzi do miejscowości Sokoligóra. Przecina drogą wojewódzką numer 534 (Grudziń do Włbrze no do Golub-Dobrzy do Rypin) i biegnie dalej na południowo - wschód drogą polną do wsi Gaćzewo. Stąd biegnie drogami polnymi nadal w kierunku południowo-wschodnim, docierając do drogi powiatowej numer 2114C (Gaćzewo do Nowa Wieś do Golub-Dobrzy), której wschodnim skrajem dociera do miejscowości Nowa Wieś. Stąd biegnie drogą gruntową w kierunku północno do zachodnim osi gajów skraj lasu. Biegnie skrajem w kierunku północno do zachodnim, przecina polną drogę linii kolejowej Golub-Dobrzy do Brodnica oraz granicą gmin Golub-Dobrzy do Dłubowa/ka. Na pewnym odcinku biegnie wspólnie z granicą Obszaru Chronionego Krajobrazu Żgnięca-Wieczno-Wronie. Biegnie dalej skrajem lasu dochodzi do drogi krajowej numer 15. Biegnie południowym skrajem drogi na odcinku 0,5 kilometra, po czym dalej w kierunku wschodnim opiera się o cian lasu. Dochodzi do drogi powiatowej numer 2115C (Wrocki do Golub-Dobrzy) i kieruje się w stronę miejscowości Wrocki, by po chwili skręcić na wschód w kierunku miejscowości Suwałki. Dalej biegnie przez Suwałki w kierunku północnym drogą Kujawa do Wrocki i skręca na wschód, przecina ciek Kujawka i biegnie wzdłuż ciany lasu dochodzi do drogi powiatowej numer 2116C (Wrocki do Pusta Dłubówka do Radziki Dużej). Biegnie południowym skrajem drogi i skręca na południe w stronę Leńcówki Cieszyny dochodzi do lasu, gdzie zmienia swój bieg na południowo-wschodni biegnie skrajem lasu i dochodzi do drogi gruntowej do wsi Pusta Dłubówka. Z miejscowości Pusta Dłubówka biegnie drogą powiatową numer 1826C (Bobrowo-Maciej-Pusta Dłubówka), przecina granicę między powiatami golubsko-dobrzyńskim i brodnickim i skręca na wschód w kierunku miejscowości Sławoszewy. Dalej biegnie w kierunku północno-wschodnim drogami polnymi przez grunty wsi Florencja, Niewierz, przecina ponownie drogą krajową numer 15 i dochodzi do linii kolejowej Golub-Dobrzy do Brodnica. Biegnie linią kolejową, po czym w miejscowości Chojno skręca na północ. Dalej biegnie drogami polnymi przez wieś Bobrowo Kolonia i dochodzi do miejscowości Bobrowo. Stąd biegnie w kierunku północno-zachodnim drogą gminną numer 080414C (Jabłonowo Pomorskie do Włdzy do Bobrowo) i

dochodzi do miejscowości Wdzyca, gdzie skręca na zachód biegnąc wzdłuż lasu, omija Jezioro Wdzyckie i dochodzi do miejscowości Miłszewy. Tutaj dochodzi do drogi wojewódzkiej numer 543 (Paparzyno Radzyń Chełmiński - Jabłonowo Pomorskie o Grzybnio Szabda), która biegnie 870 metrów w kierunku południowo-wschodnim i skręca w kierunku północno-wschodnim, by drogą polną dojść do granicy Brodnickiego Parku Krajobrazowego. Granica terenu wyłączonego z Obszaru prowadzi drogą wojewódzką numer 543 Brodnica o Jabłonowo Pomorskie na odcinku Czekanowo o Grzybnio. W miejscowości Grzybnio zmienia swój bieg na południowy i biegnie drogami polnymi oraz przez grunty wsi omijając miejscowości Grzybnio i Drużyny, docierając ponownie do drogi wojewódzkiej numer 543. Tutaj po 440 metrach skręca na południe i biegnie drogą przez las, przecinając linię kolejową dochodzi do drogi krajowej numer 15. Stąd biegnie 860 metrów w kierunku zachodnim, po czym skręca na południe i drogami gruntowymi dochodzi do miejscowości Mszano. Dalej biegnie przez Mszano i drogą powiatową numerze 1820C (Mszano-Szabda) dochodzi ponownie do drogi krajowej numer 15. Od drogi krajowej biegnie skrajem lasu na północ, a następnie granicami dziesięcioma leśnymi 228 i 229, dochodzi do linii kolejowej Golub-Dobrzyń o Brodnica, opiera się o nią i biegnie na wschód. Dalej omija wieś Kruszynki i biegnie wzdłuż linii kolejowej Jabłonowo Pomorskie o Brodnica. Od Kruszyn Szlacheckich biegnie polami wsi Najmowo i od południa wchodzi do miejscowości Najmowo. Stąd ponownie prowadzi linię kolejową Jabłonowo Pomorskie o Brodnica i dochodzi w Czekanowie do drogi Brodnica - Jabłonowo Pomorskie. Dalszy odcinek granicy obszaru chronionego prowadzi od granicy Brodnickiego Parku Krajobrazowego na wschód od Zbiczna, drogami polnymi i dalej na południe wzdłuż zachodniego skraju drogi powiatowej numer 1805C Zbiczno o Brodnica. Skręca na południe omijając Karbowo. 700 metrów przed lasem granica zmienia bieg na północno-zachodni, a następnie biegnie drogami polnymi w kierunku północno-wschodnim. Dochodzi do Leńcówki Karbowo i skręca na wschód dochodzi do ciany lasu. Stąd skręca na południe i biegnie w tym kierunku, a ponownie łączy się z granicą Brodnickiego Parku Krajobrazowego. Granica obszaru wyłączonego biegnie od Pokrzydowa- Wybudowania ciany lasu, a następnie drogą polną na południowo-wschód i na wschód omijając Jajkowo, przecina drogą krajową numer 15 i na krótkim odcinku biegnie drogą gminną numer 080302C (Jajkowo o wiecie), by za PGR skierować na północ. Ponownie przecina drogą krajową numer 15 i biegnie w kierunku północnym przecinając grunty miejscowości Kuligi. Obejmując pozostałości po PGR Kuligi granica biegnie na północny zachód przez grunty wsi Kuligi. Przecina linię kolejową Brodnica o Nowe Miasto Lubawskie i dalej gruntami dochodzi do drogi powiatowej numer 1825C (Bobrowo o Zbiczno o Jajkowo). Skręca na zachód i biegnie centralną ulicą Pokrzydowa, dochodzi do miejsca w którym rozpoczyna się teren wyłączony. Dalej granica biegnie po granicy Brodnickiego Parku Krajobrazowego, a do przysiółka Czyste Błota. Stąd granica biegnie granicą pomiędzy województwami kujawsko-pomorskim i warmińsko-mazurskim.

GRANICA WSCHODNIA rozpoczyna swój bieg od przecięcia z drogą krajową numer 15 w miejscowości Gęboczek Wielki. Dalej biegnie południowym skrajem drogi gminnej numer 080309C (Wielki Gęboczek do drogi 1808C) i przez miejscowość Brzozie. Dalszy bieg granicy przebiega drogą powiatową numer 1809C (Brzozie - Sugajno - gr. woj. - [Mroczo]), a do miejscowości Sugajno. Stąd skręca na południowy wschód i biegnie drogą gminną numer 080323C (Sugajno - Wielkie Leśno), a osi ga granicą Górznińsko-Lidzbarskiego

Parku Krajobrazowego.

GRANICA POWIATOWA/ UDNIOWA rozpoczyna się we wsi Zaborowo skąd prowadzi drogę gminną numer 080707C (Zaborowo ó Mieszczo) i dalej na północ drogę powiatową numer 1831C z miejscowości Mieszczo do miejscowości Bartniczka, docierając do drogi wojewódzkiej numer 544 (Brodnica ó Lidzbark Welski). Następnie biegnie północno-wschodnie tej drogi na zachód i za wsi / aszewo skręca na północ po czym biegnie drogami polnymi oraz wzdłuż linii elektroenergetycznej wysokiego napięcia, by dojść ponownie do drogi wojewódzkiej Brodnica ó Lidzbark Welski. Omija wieś Cielta i biegnie dalej północnym skrajem drogi wojewódzkiej, by na wysokości pierwszych zabudowań jednorodzinnych skręca na południowy zachód. Biegnie pomiędzy gruntami rolnymi, omija miejscowość Podgórz i dochodzi do linii kolejowej numer 33 Rypin ó Brodnica. Biegnie zachodnim skrajem linii kolejowej do przecięcia z drogą Tarnówko ó Przydatki. Za tym przecięciem skręca na zachód w kierunku miejscowości Moczadła i dochodzi do drogi wojewódzkiej numer 560 (Brodnica ó Rypin ó Sierpc ó Bielsk). Stąd drogami polnymi dochodzi do Gorczenicy, skąd a do wsi Obórki biegnie wzdłuż zachodniego skraju drogi wojewódzkiej Rypin ó Brodnica. Dalej biegnie drogami polnymi na wschód od drogi wojewódzkiej, w kierunku południowym i południowo-wschodnim obejmując części gruntów wsi Tadajewo i Strzygi. Dochodzi do drogi powiatowej numer 1838C (Strzygi ó Rokitnica) i skręca na zachód. W Strzygach przekracza drogę Rypin ó Brodnica i rzekę Rypienic, biegnie na krótkim fragmencie wzdłuż drogi powiatowej numer 2201C (Dąbie ó Strzygi), po czym zmienia kierunek na północny i biegnie przez grunty wsi Tomaszewo i Wrzeszewo, dalej przecina drogę powiatową numer 2202C (Radziki Duże - Osiek ó Dzierżno) i biegnie dalej na północ do miejscowości / apinó. Stąd biegnie nadal w kierunku północnym docierając do linii kolejowej. Opiera się o fragment dawnej w skotorowej linii kolejowej Brodnica ó Ostrowite i biegnie nią w kierunku południowo zachodnim, przecinając po drodze granicę pomiędzy gminami Osiek i Wpielsk. Następnie biegnie ponownie wzdłuż drogi powiatowej numer 2202C / apinó ó Radziki Duże, omijając miejscowość Radziki Duże. Dalej biegnie w kierunku południowo-zachodnim drogami polnymi oraz drogą gminną numer 120101C (gr. Gminy - Pókwiesk Mały - Zduniec - Radziki Duże), która dochodzi do Pókwieska Małego. Docierając do granicy gmin Wpielsk ó Radomin, skręca na południe i biegnie granicą obu gmin, by następnie skierować się na zachód i drogą powiatową numer 2119C (Szafarnia ó Płonne) przejść przez miejscowości Płonne i Szafarnia. Dochodzi do drogi wojewódzkiej numer 534 (Grudziń ó Wbrzeźno ó Golub Dobrzy ó Rypin) i biegnie jej zachodnim skrajem na południowy wschód, by po 430 metrach skręcać na wschód i drogami polnymi, omijając Sokołowo do drogi Sokołowo ó Dulsk. Dalej biegnie w kierunku południowym drogą powiatową numer 2127C Sokołowo ó Dulsk. Dochodzi do Dulaska, omijając go od zachodu drogami gruntowymi, biegnie dalej w kierunku południowo-wschodnim osiągając granicę gmin Radomin ó Zbójno. Zmienia kierunek biegu na zachodni, łącząc się jednocześnie z Obszarem Chronionego Krajobrazu Drumliny Zbójne. Od miejscowości Sitno biegnie już tylko granicą gmin Radomin i Zbójno. Od miejscowości Podsitno biegnie w kierunku północno-zachodnim drogą wojewódzką numer 554 (Orzechowo ó Sierakowo ó Kowalewo Pomorskie - Golub-Dobrzy ó Kikódo Węgierska) i przez Macikowo ponownie do granicy z gminą Zbójno. Od tego miejsca ponownie biegnie wspólnie z Obszarem Chronionego Krajobrazu Drumliny Zbójne.

W miejscu gdzie Obszar Chronionego Krajobrazu Drumliny Zbójskiej zmienia bieg z zachodniego na południowy, granica skracana na północny zachód i biegnie drogą gruntową, obejmując swoim zasięgiem wieś Rudaw, następnie skracana na północ i biegnie do Nowej Wsi. Stąd biegnie północnym skrajem drogi powiatowej numer 2121C (Ciechocin - Wiśtoszów) do miejscowości Ciechocin i dalej drogą z masy bitumicznej do miejscowości Małszyce, gdzie skracana na zachód i biegnie lokalnymi drogami gminnymi o numerach 110425C i 100759C, przechodząc przez wsie Sęk, Lelitowo, Józefowo i Mierzynek, dociera do Lubicza Górnego, do drogi powiatowej numer 2009C (Brzeźno - Mieniec - Lubicz Górny). Skracana na północ i biegnie wzdłuż drogi Lubicz - Złotonia, przez miejscowości Gumowo, Nowa Wieś i Cegielnia. Po drodze przecina również autostradę A1. W Złotonii biegnie główną ulicą Toruńską, by przed mostem na Drwicy skrócić na południowy - zachód i drogą polną wzdłuż Drwicy dojść do brzegu Wisły.

GRANICA OBSZARU WYSPOWEGO ma swój początek na wschód od miejscowości Zbiczno. Rozpoczyna się na skraju lasu i biegnie na północ do miejscowości Brzezinki. Obejmuje obszar dawnego PGR Brzezinki, nie obejmując jednak zabudowa mieszkalnych na zachód od PGR, biegnie na południowy wschód i dalej na wschód skrajem lasu sosnowego. Następnie granica skracana w kierunku północnym, cały czas jednak biegnąc wschodnim skrajem dużego kompleksu leśnego. Następnie kierunek zmienia się na północno-zachodni, osi gajów z punktu początkowego.